

Brusel 13. března 2024
(OR. en)

7732/24

CLIMA 115
ENV 297
SAN 161
AGRI 222
FORETS 88
ENER 135
TRANS 152
ECOFIN 308
PROCIV 13

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	13. března 2024
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2024) 91 final
Předmět:	SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Řízení klimatických rizik – ochrana lidí a prosperity

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2024) 91 final.

Příloha: COM(2024) 91 final

EVROPSKÁ
KOMISE

Ve Štrasburku dne 12.3.2024
COM(2024) 91 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Řízení klimatických rizik – ochrana lidí a prosperity

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Řízení klimatických rizik – ochrana lidí a prosperity

1. Úvod

1.1. Zrychlující se klimatická rizika vyžadují proaktivní řízení

Řízení nejistoty dnes určuje rozhodování, ať už jde o veřejnost, podniky nebo vlády. Válka a geopolitická nejistota, životní náklady, demografické výzvy, zhoršování stavu životního prostředí a mimořádné zdravotní události, sociální nerovnost, politická polarizace a dezinformace, rychlý technologický vývoj a migrace – to vše vyžaduje naléhavá opatření. Tvůrci politik musí vyvážit pozornost a zdroje. Klimatická krize, která se prolíná s dalšími planetárními krizemi, jako je znečištění a úbytek biologické rozmanitosti, a zesiluje mnoho dalších rizik, je jednou z nejzávažnějších hrozeb, kterým čelíme.

EU přijímá opatření ke snížení emisí skleníkových plynů v tomto desetiletí a k dosažení klimatické neutrality do roku 2050. Komise zahájila diskusi o klimatickém cíli pro rok 2040 jako o dalším kroku na cestě ke konkurenceschopné budoucnosti s nulovou čistou spotřebou¹. Takové rychlé globální snížení emisí je nutné, protože existují fyzikální limity, kterým je možné se přizpůsobit.

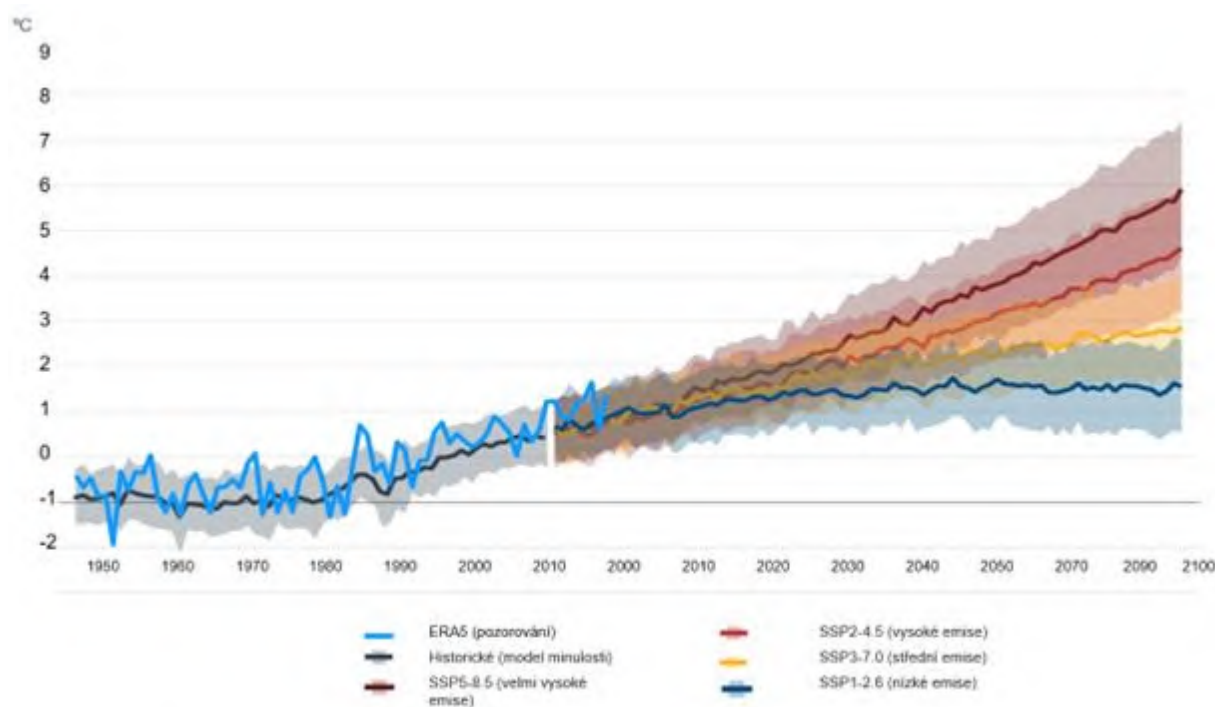
Dopady na klima se projevují již dnes a v nadcházejících desetiletích a dalších letech se rizika budou dále zvyšovat v důsledku setrvačnosti klimatického systému, a to i v případě, že ambiciózní celosvětové snížení emisí sníží potenciální škody. V únoru 2024 oznámila služba programu Copernicus v oblasti změny klimatu, že průměrná globální teplota za předchozích 12 měsíců překročila hranici 1,5 °C nad úroveň před průmyslovou revolucí². **Výhled pro Evropu** je dobře popsán ve vůbec prvním posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v Evropě (EUCRA)³, které vypracovala Evropská agentura pro životní prostředí. V nejlepším případě, kdy omezíme globální oteplování na 1,5 °C nad úroveň před průmyslovou revolucí, se Evropa, která se otepluje dvakrát rychleji než svět, bude muset naučit žít s klimatem o 3 °C teplejším a následně se vyrovnat s exponenciálně většími vlnami veder a dalšími extrémními počasí.

¹ COM(2024) 63 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2024%3A63%3AFIN>

² <https://climate.copernicus.eu/copernicus-2023-hottest-year-record>

³ EEA (2024), European Climate Risk Assessment (Posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v Evropě), ISSN 1977-8449. <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>

Obrázek 1: Odhady teploty pro Evropu podle čtyř standardních scénářů globálního klimatu

Zdroj: EUCRA, na základě služby programu Copernicus v oblasti změny klimatu

Odolnost vůči klimatu je otázkou zachování společenských funkcí, ale také konkurenceschopnosti ekonomik a podniků, a tedy i pracovních míst. Řízení klimatických rizik je nezbytnou podmínkou pro zlepšení životní úrovně, boj proti nerovnosti a ochranu lidí. **Pro venkovské a pobřežní oblasti, zemědělce, lesníky a rybáře je to otázka ekonomického přežití.** Podnikům jsou klimatická rizika již dobře známa a jsou považována za čtyři největší rizika v daném desetiletí⁴. Malé a střední podniky se mohou potýkat se zvláštními omezeními zdrojů. Ať už se jedná o ohrožené dodavatelské řetězce, zhoršující se přístup k pojištění, zranitelná domácí aktiva, úbytek biologické rozmanitosti, na níž jsou hospodářská odvětví závislá, nebo nedostatečnou ochranu lidí, obnova po stále intenzivnějších katastrofách souvisejících s klimatem bude těm, kdo na ně nejsou připraveni, pohlcovat stále více kapacit a kapitálu.

Evropská centrální banka a Evropská rada pro systémová rizika uznaly, že **klimatická rizika mohou ovlivnit finanční stabilitu** mnoha způsoby, a vyslovily se pro důkladnou makroobezřetnostní strategii pro řešení těchto rizik v celém systému⁵. Zároveň agilní a dynamické společnosti EU, včetně **malých a středních podniků, mají potenciál stát se lídry v některých segmentech trhu, které zvyšují odolnost**, jako jsou inovace v oblasti využívání dat z kosmických systémů a kosmických technologií.

Rostoucí klimatická rizika mají dopad i na geopolitickou situaci, ovlivňují globální bezpečnost, obchodní toky a hospodářskou stabilitu a schopnost udržet základní služby pro postižené obyvatelstvo. Naopak zlepšení připravenosti a odolnosti vůči dopadům klimatu může

⁴ <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/>

⁵ https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ecb.pr231218_1~6b3bea9532.en.html

pomoci zvládnout jednu z hlavních globálních výzev současnosti s pozitivními vedlejšími účinky.

Celkem 77 % občanů EU považuje změnu klimatu za velmi závažný problém a 37 % se již cítí být **osobně vystaveno klimatickým rizikům**. Evropský parlament⁶ a vedoucí představitelé EU⁷ uznali, že je naléhavě nutné zintenzivnit reakci na klimatickou krizi a posílit odolnost EU. V souladu se sdělením Klimatický cíl pro Evropu na rok 2040 a cesta ke klimatické neutralitě do roku 2050 by investice do budov, dopravy a energetického systému odolných vůči klimatu mohly vytvořit významné obchodní příležitosti, přinést úspory z rozsahu a širší přínos pro evropské hospodářství, vytvářet vysoce kvalifikovaná pracovní místa a cenově dostupnou čistou energii.

Evropská vize zdravé, inkluzivní a spravedlivé společnosti je zdrojem síly. Solidarita, inkluzivnost, inovace a právní stát nás provedly historickými výzvami a provedou nás i touto.

Koordinace, kterou umožňuje Evropská unie, je mocným nástrojem pro budování odolnosti. Přináší efektivitu, která je při tolika nárocích na veřejné a soukromé zdroje nezbytná. Umožňuje také zemím, regionům a místním komunitám zjistit, co funguje a nefunguje jinde, a vede k rychlejšímu a účinnějšímu opatření. Vzhledem k rozsahu opatření, která jsou v některých oblastech nutná, je nepravděpodobné, že by bez koordinace byla včas přijata nezbytná rozhodnutí a opatření, která by zabránila nevratným dopadům na životní prostředí. EU přináší přidanou hodnotu i tím, že vyvíjí nástroje, které pomáhají občanům, veřejným a soukromým zainteresovaným stranám budovat odolnost. V posledním desetiletí směřovaly do přizpůsobování se změně klimatu a jejího zmírňování značné investice z rozpočtu EU, zejména prostřednictvím politiky soudržnosti. V období 2021–2027 se předpokládá, že investice do soudržnosti v této oblasti dosáhnou přibližně 118 miliard EUR.

Některé z katastrof, které se staly v roce 2023, jasně ukazují vzorec rostoucích klimatických rizik, přičemž byly vedle níže uvedených příkladů do určité míry postiženy všechny země EU.

Rámeček 1: Čtyři příklady katastrofických událostí v roce 2023 souvisejících s klimatickými riziky:

- **Řecko.** V červenci až srpnu vyhořelo při **lesních požárech** v Řecku v důsledku sucha a vln veder 170 000 hektarů. Zejména požár v Alexandroupolisu se stal největším požárem v Evropě od roku 2000, přičemž spálil více než 96 000 hektarů. **Bouře** Daniel způsobila na začátku září v Řecku rekordní srážky, během 24 hodin spadlo v Zagoře údajně 750 mm srážek, což představuje více než roční úhrn srážek pro tuto oblast. Tato událost zničila přibližně 15 % ročních zemědělských výnosů v zemi.
- **Slovinsko.** V srpnu vedly několikadenní vydatné srážky, které se přidaly k již tak vysoké hladině vody, k rozsáhlým záplavám a sesuvům půdy, které postihly dvě třetiny Slovinska a způsobily škody ve výši přibližně 16 % HDP.
- **Skandinávie.** V srpnu se přes Dánsko, Norsko a Švédsko přehnala bouře Hans, která způsobila vážné škody na infrastruktuře a v zemědělství a způsobila závažné narušení kritických dopravních sítí. Pojistné události zaznamenaly nové rekordy.

⁶ P9_TA(2022)0330. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0407_CS.pdf

⁷ EUCO 14/23. <https://www.consilium.europa.eu/media/67627/20241027-european-council-conclusions.pdf>

- **Celá Evropa.** Vlna veder Cerberus v roce 2023 stanovila v mnoha zemích nové teplotní rekordy. Následovaly letní vlny veder v roce 2022, kdy na následky rekordních veder zemřelo mezi 60 000 a 70 000 Evropanů.

Opatření v oblasti klimatu jsou v zájmu všech. Škody související s klimatem nejsou důsledkem nešťastných a nepředvídaných přírodních katastrof. Jsou funkcí známých klimatických rizik a politických opatření přijatých ke snížení těchto rizik. **Toto sdělení stanoví klíčové kroky, které jsou nezbytné k zajištění toho, aby se veřejnost a podniky mohly tvářit v tvář zhoršujícím se klimatickým rizikům spolehnout na to, že EU a její členské státy zachovají společenské funkce a trvalý přístup k základním službám. Snaží se objasnit, kdo odpovídá za přijímání obtížných rozhodnutí a opatření, a to na základě nejlepších důkazů. Ukazuje, jak může EU v nadcházejících letech účinně předcházet dopadům změny klimatu a jak budování odolnosti zlevňuje a usnadňuje dosažení dalších politických cílů.** Tato snaha vyžaduje, aby v budoucnu byla připravenost a odolnost vůči klimatickým rizikům standardně zohledněna v opatřeních na úrovni EU i členských států ve všech oblastech politiky.

1.2. Existují fundace EU pro zlepšení řízení klimatických rizik

Evropský právní rámec pro klima zavazuje orgány EU a členské státy Unie k neustálému pokroku při zvyšování adaptační kapacity, posilování odolnosti a snižování zranitelnosti vůči změně klimatu. Provádění rozsáhlého akčního plánu strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu do roku 2021 je v plném proudu. V zájmu posílení odolnosti investic financovaných EU začlenila politika soudržnosti a další klíčové programy do rozpočtu EU zásadu „významně nepoškozovat“ a byl zaveden proces zajištění odolnosti vůči změně klimatu. S ohledem na klimatická rizika se aktualizuje celá řada odvětvových politik. Členské státy zlepšují adaptační opatření a podnikly první kroky k zahrnutí odolnosti vůči změně klimatu do svých vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu (NECP).

Přesto jsou výsledky nedávných hodnocení Komise^{8 9 10} smíšené. Zatímco na úrovni EU lze díky provádění adaptační strategie EU zaznamenat stálý pokrok, členské státy musí udělat mnohem více v oblasti správy, zvyšování povědomí, spravedlnosti a spravedlivé odolnosti, financování a přírodně blízkých řešení. Poslední posouzení návrhů aktualizovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu a souvisejících doporučení, která provedla Komise, odhalují nesoulad mezi vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu a plánovanými a prováděnými adaptačními politikami a opatřeními členských států. Komise vydala doporučení a je připravena dále pomáhat členským státům při zlepšování jejich vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu s cílem urychlit jejich provádění a investice v nadcházejících letech.

Ze zprávy „Prevence a řízení rizik katastrof v Evropě“¹¹ vyplývá, že rizika související s klimatem zaujímají v Evropě přední místo v agendě řízení rizik katastrof. Znepokojující je také

⁸ SWD(2023) 339 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52023SC0339>

⁹ SWD(2023) 932 final. https://climate.ec.europa.eu/system/files/2023-12/SWD_2023_932_1_EN.pdf

¹⁰ https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/energy-and-climate-governance-and-reporting/national-energy-and-climate-plans_en

¹¹ COM(2024) 130 final. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-disaster-risk-management_en

skutečnost, že ačkoli jsou klimatická rizika většinou uznávána, hodnocení rizik v oblasti civilní ochrany jen zřídka zohledňují klimatické scénáře a nejistoty. Posouzení rizik pro kritickou infrastrukturu ze strany členských států bude provedeno do ledna 2026 podle směrnice o odolnosti kritických subjektů. Pokud vůbec současná hodnocení rozpočtových výhledů zohledňují klimatická rizika, pak ne systematicky. Celkově lze říci, že postupy a požadavky dohodnuté v politických rámcích na úrovni EU sice mohou řešit klimatická rizika, ale jejich provádění v současné době neposkytuje dostatečnou jistotu.

Pokrok je proto nerovnoměrný a nedeží krok se zrychlující se změnou klimatu. EU i její členské státy se musí výrazně lépe připravit na klimatická rizika a účinně jim čelit.

Zpráva EUCRA podrobně popisuje klíčová klimatická rizika pro Evropu a jejich vzájemné působení s mnoha neklimatickými riziky a jejich zesilování. Toto sdělení reaguje na tuto zprávu a další nedávné důkazy. Nezabývá se do hloubky potenciálními významnými riziky, která pro EU vyplývají z dopadů na klima mimo EU, ani naopak. Změna klimatu může vyvolat kaskádová rizika a prohloubit zhoršování stavu životního prostředí a stávající příčiny konfliktů, vysídlování a migrace. Tyto složité vzájemné vazby si zasluhují zvláštní analýzu, která by tvořila základ politických rozhodnutí, jak je uvedeno ve sdělení o provázanosti klimatu a bezpečnosti¹².

V souladu s mezinárodním rozměrem strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu¹³ bude EU i nadále podporovat integrovaná řešení pro odolnost vůči změně klimatu v nestabilních a zranitelných zemích. EU Global Gateway komplexní strategie EU v hodnotě 300 miliard EUR, hospodářské a investiční plány pro jižní sousedství EU, Východní partnerství a západní Balkán mohou nabídnout nástroje ke zmírnění klimatických rizik na celosvětové úrovni. V rámci investičního balíčku Global Gateway EU-Afrika EU například zahájila komplexní iniciativu týmu Evropa pro přizpůsobení se změně klimatu a odolnost v subsaharské Africe. V souladu se sendajským rámcem pro snižování rizika katastrof bude EU i nadále podporovat snižování rizika katastrof v partnerských zemích, přičemž se zaměří na znalosti a správu rizik katastrof, prevenci, připravenost (zejména systémy včasného varování), reakci a obnovu.

Toto sdělení navazuje na výsledky posledního summitu OSN o klimatu (COP28) týkající se přizpůsobování se změně klimatu, a zejména na provádění rámce SAE pro globální odolnost vůči změně klimatu¹⁴. EU bude i nadále podporovat řízení odolnosti vůči změně klimatu a klimatických rizik a přispívat k přizpůsobování se změně klimatu a předcházení konfliktům ve svých nástrojích klimatické diplomacie, které využívají evropské zkušenosti na mezinárodních fórech i na dvoustranné úrovni.

¹² JOIN(2023) 19 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52023JC0019>

¹³ COM(2021) 82 final. eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0082&from=CS

¹⁴ CMA.5 Rozhodnutí o pracovním programu Glasgow-Šarm aš-Šajch týkajícím se globálního cíle v oblasti přizpůsobování se změně klimatu.

2. Analýza: nejnovější poznatky o klíčových rizicích pro Evropu

2.1. Závěry posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v Evropě

Vědecké poznatky hovoří jasně: Evropa bude čelit vyšším celkovým teplotám, riziku intenzivnějších a častějších vln veder, delším obdobím sucha, intenzivnějšími srážkami, nižší průměrné rychlosti větru a menšímu množství sněhu. Zprávy Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) to jasně uvádějí. Tento celkový obraz však neukazuje složité interakce mezi nebezpečími a pravděpodobnost katastrofických dopadů.

Graf č. 2: Pozorované a předpokládané trendy klíčových nebezpečí souvisejících s klimatem v různých evropských regionech

Zemské regiony	severní Evropa		západní Evropa		střed. a východ. Evropa		jižní Evropa		evropská regionální moře			
	minulost	budoucnost nízké vysoké	minulost	budoucnost nízké vysoké	minulost	budoucnost nízké vysoké	minulost	budoucnost nízké vysoké			minulost	budoucnost
průměrná teplota	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	teplota povrchu moře	↗	↗	↗
vlny veder – dny	☐(*)	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗				
celkový úhrn srážek	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	hladina moře	↗	↗	↗
silné srážky	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗				
sucho	↗	↘	↘	↗	↗	↗	↗	↗				

Legenda

- ↗ nárůst
- ↘ pokles
- / Nizká důvěra ve směr změny
- ☐ Beze změny
- Poznámka**
- (*) Ostatní indexy vln veder vykazují za poslední období nárůst

Zdroj: EUCRA

Tato klimatická rizika povedou k většímu počtu katastrof, jako jsou sucha, povodně, požáry, nemoci, neúroda, úmrtí v důsledku veder, poškození infrastruktury a strukturální změny životního prostředí. V praxi jsou připravenost společnosti, finanční a administrativní kapacita

pro obnovu a fyzická poloha hlavními faktory, které určují, jak jsme jako společnost ohrožení a zranitelní.

Jižní Evropa bude stejně jako arktické oblasti čelit silnějším klimatickým tlakům než zbytek Evropy. Nejvzdálenější regiony se vyznačují odlišnými riziky. Toto asymetrické vystavení dopadům klimatu prohlubuje již existující rozdíly mezi regiony, pokud jde o potřebu přizpůsobení se klimatu, prevenci rizik a připravenost, což může vytvářet tlak na nástroje pro soudržnost v celé EU.

Celospolečenské náklady a přínosy zamezení škod nelze přesně vyčíslit, ale odhad jejich rozsahu by měl být dostatečným důvodem k přijetí opatření. Podle konzervativního odhadu by zhoršující se dopady klimatu mohly do konce století snížit HDP EU přibližně o 7 %. Pokud globální oteplování trvale překročí hranici 1,5 stupně stanovenou Pařížskou dohodou, mohlo by kumulativní dodatečné snížení HDP pro EU jako celek v období 2031 až 2050 dosáhnout 2,4 bilionu EUR¹⁵. Roční škody v Evropě způsobené pobřežními záplavami by mohly do roku 2100 přesáhnout 1,6 bilionu EUR¹⁶, přičemž 3,9 milionu lidí by bylo každoročně vystaveno pobřežním záplavám.

Klimatická rizika pocítují zejména nejzranitelnější osoby, a to v důsledku řady socioekonomických faktorů, jako je příjem, pohlaví, věk, zdravotní postižení, zdravotní stav a sociální vyloučení (zejména v případě migrantů, etnických menšin a původních obyvatel). Již existující nevýhody snižují schopnost zotavit se z katastrof způsobených klimatem. Chudší městské oblasti, ale také školy a nemocnice se obvykle nacházejí v městských tepelných ostrovech. Jak ve městech, tak na venkově čelí obyvatelé žijící v nízko položených oblastech zvýšenému riziku záplav a následkům spojeným se znečištěním vody.

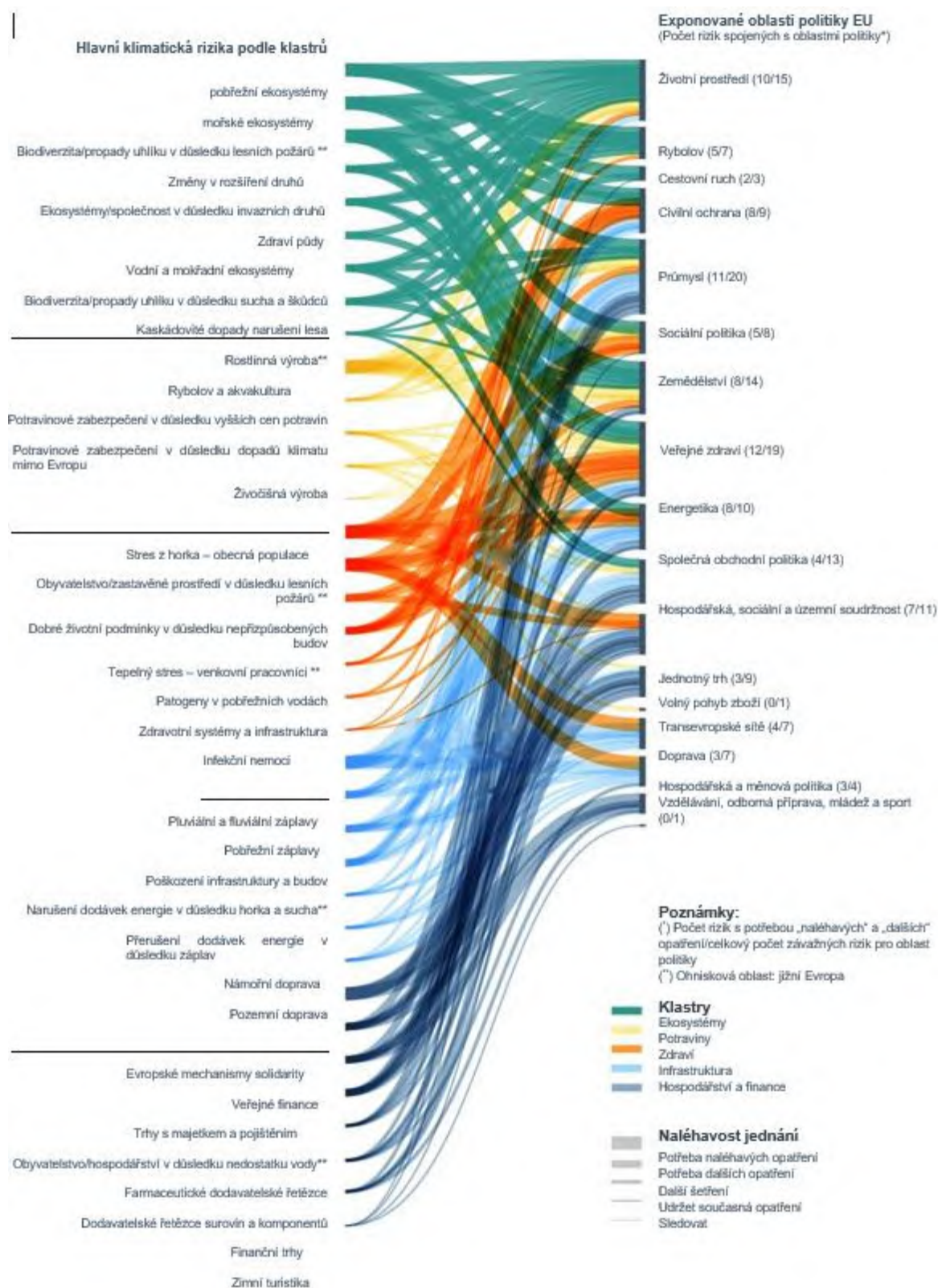
Exponovaní pracovníci, především ti, kteří pracují venku v odvětvích, jako je zemědělství, stavebnictví, tísňové služby a cestovní ruch, jsou častěji vystaveni extrémním vedrům. Kromě dopadů na bezpečnost a ochranu zdraví při práci a ztráty výdělku jednotlivých pracovníků v důsledku ztracených pracovních hodin se následné snížení produktivity práce může projevit v poklesu hospodářského výkonu na širší územní úrovni. Špatně navržená adaptační řešení mohou nerovnosti ještě prohloubit. Pro správně navržené politické opatření je nezbytné zohlednit sociální aspekty, dialog a inkluzivní a participativní rozhodovací procesy s dotčenými komunitami. Zajištění bezpečnosti je součástí společenské smlouvy s našimi občany.

EUCRA identifikovalo 36 klíčových rizik pro Evropu, z nichž některá již dosáhla kritické úrovně a jsou velmi naléhavá. Tvůrci politik by měli zvážit každou z těchto možností. Oddíl 4 reaguje na některá z nich, přičemž se zaměřuje na opatření, která mohou reagovat na několik rizik současně.

¹⁵ SWD(2024) 63 final. https://climate.ec.europa.eu/document/download/768bc81f-5f48-48e3-b4d4-e02ba09fac1_en

¹⁶ <https://www.nature.com/articles/s41467-020-15665-3>

Obrázek 3: Vazby mezi hlavními skupinami klimatických rizik a exponovanými oblastmi politiky

Zdroj: EUCRA

2.2. Nejistoty a pravděpodobnosti

Navzdory složitosti klimatického systému a převládajícím nejistotám jsou vědci přesvědčeni, že se klima bude v nadcházejících desetiletích nadále zhoršovat. Tvůrci politik a investoři musí zvážit pravděpodobnost výsledku, kterému se chtějí vyhnout.

Nejistota není oprávněnou omluvou pro nečinnost. Zásada předběžné opatrnosti¹⁷ vyžaduje, aby činitelé s rozhodovací pravomocí zaujali preventivní a proaktivní přístup k zajištění řádné správy našich společností.

3. Prostor pro řešení – vybavit společnost pro akci

V měnícím se prostředí je zapotřebí rychlý vývoj, testování a nasazení použitelných řešení. Mise EU pro přizpůsobení se změně klimatu pomáhá regionům s inovativními řešeními, která doprovázejí region nebo místní samosprávu na cestě k odolnosti vůči změně klimatu do roku 2030 a mohou sloužit jako osvědčené postupy pro všechny zúčastněné strany.

Investice do odolnosti od samého počátku projektu infrastruktury znamená, že majetek bude lépe odolávat extrémním povětrnostním podmínkám, takže se vyhnete *ad hoc* rekonstrukci a nákladům na obnovu. Každé euro potřebné na nápravu škod je euro, které nebylo vynaloženo na produktivnější investice. Naopak každé euro vynaložené na prevenci a připravenost přinese prospěch všem, a to nad rámec počáteční investice¹⁸. Dnešní plánovací rozhodnutí musí vycházet z důkladného předvídavého posouzení rizik¹⁹.

Klimatická rizika, kterým Evropa čelí, nelze řešit odděleně od ostatních společenských výzev. Nejlepší a trvalá řešení jsou ta, která zajišťují více výhod. Důkazy uvedené ve zprávě EUCRA poukazují na několik oblastí, v nichž mohou průřezová řešení pomoci odstranit překážky přizpůsobení se změně klimatu. Proto je zapotřebí systémový přístup.

V následujících podkapitolách jsou uvedeny čtyři zastřešující kategorie řešení, díky nimž jsou správní systémy v EU a jejích členských státech schopny lépe čelit klimatickým rizikům: zlepšení správy, nástroje pro vlastníky rizik, využití strukturálních politik a správné předpoklady pro finanční odolnost.

3.1. Zlepšení správy

Rozdělení odpovědnosti mezi EU a vnitrostátní úrovní – odpovědnost za rizika – se v jednotlivých oblastech politiky liší a je založeno na principu subsidiarity. V praxi to často znamená, že Evropský parlament a Rada se dohodnou na společném obecném rámci na úrovni EU, přičemž konkrétní přístupy k provádění členské státy navrhují a rozhodují o nich na vnitrostátní úrovni a provádějí je na vnitrostátní, regionální a místní úrovni. Na úrovni EU by

¹⁷ Pro politiky Unie, jak je stanoveno v článku 191 Smlouvy o fungování Evropské unie.

¹⁸ 2021 Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj / Světová banka „Ekonomika pro prevenci katastrof a připravenost na ně: Investice do zvládání rizik katastrof v Evropě mají ekonomický smysl“.

¹⁹ Doporučení, kterým se stanoví cíle Unie v oblasti odolnosti vůči katastrofám (Úř. věst. C 56, 15.2.2023).

měla být klimatická rizika lépe zohledněna v aspektech řízení politik, právních předpisů a finančních nástrojů a při hledání synergií mezi politikami a opatřeními EU.

Ačkoli většina politik obsahuje ustanovení o zohlednění klimatických rizik, existují nedostatky ve způsobu, jakým jsou tyto politiky a právní předpisy v členských státech prováděny. Zlepšení jsou nutná na všech úrovních správy. Je třeba věnovat pozornost tomu, jak se vzájemně ovlivňují celostátní, regionální a místní úroveň a jak jsou sladěny jejich prostředky a úkoly.

Komise vyzývá členské státy, aby v plném rozsahu plnily stávající závazky týkající se přizpůsobení se změně klimatu a aby rovněž zvážily příslušná doporučení Komise.

Zlepšení správy klimatických rizik vyžaduje:

Jasná odpovědnost za rizika. Komise vyzývá všechny orgány EU, aby zvážily, jak jsou v současném legislativním uspořádání pro klíčové oblasti politiky rozdělena rizika související s klimatem v jednotlivých odvětvích a odpovědnost za opatření v oblasti klimatu mezi EU a členské státy.

Posílení řídicích struktur. Jasně řídicí struktury pro řízení klimatických rizik v členských státech by měly zajistit vertikální a horizontální koordinaci mezi celostátní, regionální a místní úrovní. Komise vyzývá členské státy, aby zajistily, že vlastníci rizik na vnitrostátní úrovni budou mít potřebné schopnosti a zdroje pro řízení klimatických rizik. Komise rovněž strukturálně začlení klimatická rizika do svých vnitřních procesů posílením funkcí kontrolora klimatických rizik a prováděním kontroly souladu s klimatickými předpisy v rámci požadavků na zlepšování právní úpravy.

Synergie v procesech řízení. Provádění právních předpisů týkajících se klimatických rizik by se mohlo dále zlepšit a být důslednější. Evropský právní rámec pro klima, nařízení o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, směrnice o odolnosti kritických subjektů, nařízení o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách, připravovaný revidovaný rámec EU pro správu ekonomických záležitostí, nařízení o obnově přírody, jakmile bude přijato, směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích, rámcová směrnice o vodě, směrnice o povodních, rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí, rozhodnutí o mechanismu civilní ochrany Unie (UCPM) a jeho cílech odolnosti Unie vůči katastrofám, to vše obsahuje ustanovení související s řízením rizik souvisejících s klimatem. V zájmu zjednodušení a zefektivnění procesů Komise prozkoumá, jak lze dále usnadnit, zefektivnit a posílit provádění požadavků na úrovni EU.

3.2. Nástroje pro posílení postavení vlastníků rizik

Díky vědeckému pokroku v oblasti porozumění klimatickým rizikům a financování výzkumu a inovací ze strany EU, které tento pokrok podporuje, můžeme nyní přijmout smysluplná opatření. Komise bude i nadále investovat do výzkumu a inovací, které jsou užitečné pro rozhodování, a využívat poznatky a řešení, které předkládají příslušné mise, projekty a partnerství EU v rámci programu Horizont Evropa. To samo o sobě nestačí, jak zdůrazňují znalostní opatření předložená v EUCRA. Pro stanovení prioritních opatření by bylo velmi důležité kvantitativní posouzení rizik více druhů nebezpečí s vysokým rozlišením v kombinaci s odpovídajícím posouzením adaptace a odolnosti. Přístup k dostupným výzkumným a provozním nástrojům a údajům a schopnost je využívat mohou podpořit konkurenceschopnost podniků v EU a zlepšit rozhodování v oblasti veřejné politiky. Rovněž jsou zapotřebí oficiální

evropské statistiky odolnosti vůči změně klimatu, které jsou sestavovány v souladu s HDP a dalšími souhrnnými ukazateli národních účtů.

I tam, kde jsou řídicí struktury silné, brání účinnému rozhodování o klimatických rizicích značné nedostatky v dovednostech, pracovních silách a znalostech v soukromém i veřejném sektoru, které jsou ještě umocněny dezinformacemi o klimatu. Pro účinné řízení klimatických rizik a lepší využití již dostupných informací a systémů včasného varování je třeba zlepšit přístup k nim a k příslušným znalostním nástrojům a budovat kapacity.

Zlepšení schopnosti vlastníků rizik plnit své úkoly vyžaduje:

Klimatické údaje, modelovací nástroje a ukazatele. Kvalitní a snadno srozumitelné klimatické údaje a modely jsou zásadní pro informované rozhodování v různých oblastech, od dlouhodobého plánování až po systémy včasného varování.

- Komise a Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) poskytnou přístup ke klíčovým podrobným a lokalizovaným datům, produktům, aplikacím, ukazatelům a službám, zejména prostřednictvím platformy Climate-ADAPT a datových platforem služby programu Copernicus v oblasti změny klimatu, konkrétně Copernicus Data Space Ecosystem²⁰ a WEKEO²¹.
- První dvě digitální dvojčata v rámci iniciativy Cíl Země (DestinE) – digitální dvojčata Adaptace na změnu klimatu a Extrémy způsobené počasím – budou od poloviny roku 2024 poskytovat podrobné simulace klimatických scénářů od globální až po celostátní a nižší než celostátní úrovně v časovém měřítku několika dekád, včetně kvantifikace nejistot. Digitální dvojčata oceánu rovněž poskytnou podrobné simulace a scénáře a umožní lépe pochopit procesy, jako je zvyšování hladiny moří, tání ledu, pobřežní eroze, koloběh uhlíku a změny v biologické rozmanitosti. Horizont Evropa bude nadále podporovat výzkum zaměřený na rozsáhlé soubory souvislých vícedekádových simulací klimatu s vysokým rozlišením, aby bylo možné lépe charakterizovat místní rizika a nejistoty.
- V roce 2025 bude na pomoc při mimořádných událostech k dispozici družicová služba nouzového varování Galileo (EWSS), která bude předávat varovné informace lidem, podnikům a veřejným orgánům i v době, kdy budou pozemní výstražné systémy nefunkční.
- Velké nedostatky v údajích se sníží díky navrhovanému právnímu rámci o monitorování lesů²² a navrhovanému právnímu rámci o monitorování půdy²³, kterélepší nástroje včasného varování před požáry a jinými katastrofami a přispějí k přesnějšímu vyhodnocování rizik. V širším měřítku bude Komise podporovat využívání dostupných monitorovacích, předpovědních a varovných systémů²⁴.

Komise přezkoumá stávající nástroje a pokyny, včetně *European Climate Data Explorer* (Evropského průzkumníka klimatických dat) agentury EEA²⁵ a adaptačního panelu umístěného na portálu mise EU „Přizpůsobení se změně klimatu“²⁶ v rámci platformy Climate-ADAPT,

²⁰ <https://dataspace.copernicus.eu/>

²¹ <https://www.wekeo.eu/>

²² COM(2023) 728 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2023%3A728%3AFIN>

²³ COM(2023) 416 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0416>

²⁴ Např. EFAS, EFFIS, EDO.

²⁵ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/knowledge/european-climate-data-explorer/>

²⁶ <https://discomap.eea.europa.eu/MKH/MapView/index.html>

datového centra pro rizika²⁷, panelu klimatických rizik PROVIDE²⁸ a bude více využívat analytických a prognostických schopností Střediska pro koordinaci odezvy na mimořádné události. Komise zlepší přístup uživatelů, a to i na místní úrovni, a bude monitorovat využívání nástrojů. Bude usilovat o lepší ukazatele pokroku v oblasti odolnosti, a to i ve spojení s dalšími vzájemně propojenými a relevantními ukazateli, aby byl zajištěn systémový přístup.

Základní klimatické scénáře. Aby se snížila složitost posuzování rizik, bude Komise používat střednědobý emisní scénář IPCC²⁹ jako nejnižší přijatelný základní klimatický scénář pro pokrytí fyzických rizik při posuzování dopadů politik a nepříznivější scénáře bude používat při zátěžovém testování a pro porovnání možností přizpůsobení. Členským státům se doporučuje a od soukromých subjektů se očekává, že budou postupovat stejně. Za tímto účelem budou zveřejněny interní pokyny Komise. Lepší historické údaje, například o ztrátách způsobených katastrofami, jsou užitečné jako ukazatel a vstupní údaje pro prognózy. Rozhodování o budoucnosti klimatu založené především na extrapolovaných historických datech je však bezohledné.

Posílení kapacit veřejného a soukromého sektoru. Komise podpoří vývoj školicích materiálů a online otevřených kurzů o odolnosti vůči změně klimatu prostřednictvím jednotné online platformy, částečně prostřednictvím Climate-ADAPT. Rozsáhlá škála nástrojů adaptačního plánování na úrovni EU se stane součástí znalostní základny. Komise bude podporovat členské státy v jejich úsilí o zajištění toho, aby vnitrostátní učební osnovy a vzdělávací programy, včetně programů pro úředníky veřejné správy, byly připraveny na budoucnost, a bude i nadále podporovat správní spolupráci mezi členskými státy a v rámci členských států³⁰. Na základě dalších diskusí Komise vypracuje nástroje pro hodnocení rizik v oblasti klimatu a katastrof, které pomohou členským státům a soukromému sektoru, včetně malých a středních podniků.

Komise rovněž využije stávající nástroje:

- Mise EU pro přizpůsobení se změně klimatu významně přispívá k budování regionálních kapacit.
- Nástroj technické podpory podporuje členské státy při navrhování a provádění reforem zaměřených na snižování a řízení klimatických rizik.
- Rámec kompetencí v oblasti udržitelnosti (GreenComp), který byl vydán v roce 2022, poskytuje základ pro podporu kompetencí potřebných k řešení změny klimatu.
- Budou využity iniciativy a politiky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy vyvinuté v rámci Evropského vzdělávacího prostoru (například v rámci koalice Vzdělávání pro klima).
- Podporu může poskytnout jedinečný model spolupráce mezi akademickou sférou, výzkumem a podniky, který byl vyvinut v rámci Evropského inovačního a technologického institutu (EIT) a jeho znalostních a inovačních společenství, zejména znalostního a inovačního společenství „EIT Climate“.

Boj proti dezinformacím. Komise přispěje k úsilí o sledování a analýzu toho, jak dezinformační narativy pronikají do veřejného prostoru a ovlivňují názory a chování. Posílí využívání příslušných politických nástrojů, digitálních řešení a komunikačních přístupů v boji proti dezinformacím o klimatu. To zahrnuje zajištění toho, aby se dodržování nařízení o digitálních

²⁷ <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/risk-data-hub#/>

²⁸ <https://climate-risk-dashboard.climateanalytics.org/>

²⁹ Popsáno v 6. hodnotící zprávě IPCC jako součást scénáře SSP2-4,5 s přibližnou globální efektivní radiační silou 4,5.

³⁰ COM(2023) 667. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM:2023:667:FIN>

službách řádně vztahovalo na dezinformace a aby byla věda o klimatu řádně zahrnuta do dodržování Kodexu praxe v oblasti dezinformací ze strany společností působících v oblasti sociálních médií. Bude také spolupracovat s mezinárodními partnery na řešení dezinformací jako rostoucího společenského problému, který má kořeny v pokřivených ekonomických pobídkách a představuje hrozbu pro fungování našich demokratických systémů.

3.3. Využití strukturálních politik

Zatímco rozdělení odpovědnosti za rizika mezi EU a její členské státy se v jednotlivých oblastech politiky liší, tři strukturální oblasti politiky jsou pro řízení klimatických rizik v mnoha odvětvích obzvláště slibné:

Lepší územní plánování v členských státech. Využívání půdy a územní plánování je v kompetenci státu – a často i místních orgánů. Půda není jen aktivum, ale má i jiný než peněžní význam a hodnotu, které jsou pro danou lokalitu specifické. Rozhodnutí o využití území a plánování zároveň ovlivňují odolnost a pojistitelnost širších komunit a ekonomik proti rizikům. Tato rozhodnutí by měla výslovně uvádět předpoklady o klimatických rizicích a měla by být schválena vnitrostátními orgány odpovědnými za odolnost kritické infrastruktury a subjektů. Komise zváží možnosti, jak podnítit zavádění osvědčených postupů, mimo jiné posílením vazby mezi kvalitou územního a námořního plánování a politikami soudržnosti, dopravy, rybolovu, financí a zemědělství. Komise naváže na stávající práci a zahrne zásady odolnosti do iniciativy Nový evropský Bauhaus³¹, aby usnadnila plánování odolných komunit.

Zahrnutí klimatických rizik do plánování a údržby kritické infrastruktury. Schopnost vlád udržet společenské funkce úzce souvisí s územním plánováním a závisí na odolnosti subjektů, které provozují kritickou infrastrukturu zajišťující základní služby pro společnost a hospodářství. Směrnice o odolnosti kritických subjektů usnadňuje koordinaci mezi členskými státy a stanoví pro ně a kritické subjekty postupy posuzování rizik. Komise vyzývá všechny členské státy, aby zajistily, že jejich vnitrostátní posouzení rizik podle směrnice o odolnosti kritických subjektů³² výslovně zohlední dlouhodobou odolnost subjektů, na něž se směrnice vztahuje, vůči rizikům spojeným s klimatem, a vyzývá členské státy, aby tak učinily před termínem roku 2026 stanoveným ve směrnici. Některé kritické infrastruktury jsou dohodnuty a spolufinancovány na úrovni EU, jako například transevropské sítě TEN-T a TEN-E, ale také například nemocnice a školy financované EU. Komise bude aktualizovat a vypracovávat příslušné odvětvové pokyny. Dostupné satelitní údaje a služby by měly být plně využívány k posílení odolnosti kritické infrastruktury vůči klimatickým rizikům.

Propojení solidarity na úrovni EU s odpovídajícími vnitrostátními opatřeními odolnosti. Pokud jsou vnitrostátní kapacity přetížené, mohou být mobilizovány kapacity civilní ochrany a další mechanismy solidarity na úrovni EU (včetně UCPM, Fondu solidarity EU, strukturálních investic do politiky soudržnosti, některých nástrojů v rámci společné zemědělské politiky a dalších odvětvových podpůrných balíčků), aby chránily lidi před dopady klimatu a pomohly jim rychleji se zotavit. Kapacity na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU jsou však již nyní napjaté, přičemž rizikové tlaky se budou nadále zvyšovat. Od roku 2019 byl UCPM aktivován 76krát, aby koordinoval v členských státech EU a třetích zemích pomoc ve stavu nouze v souvislosti s

³¹ https://new-european-bauhaus.europa.eu/get-involved/use-compass_en

³² Směrnice (EU) 2022/2557. (Úř. věst. L 333, 27.12.2022, s. 164).

klimatem (extrémní záplavy, požáry, bouře a akutní sucho). Prostřednictvím Fondu solidarity EU bylo na podporu 24 členských států a 4 přistupujících zemí po 110 katastrofách způsobených přírodním nebezpečím vynaloženo více než 8,6 miliardy EUR.

Mechanismy solidarity musí být dostatečně financovány, aby EU mohla pomáhat těm, kteří to potřebují. Systémy a prostředky civilní ochrany musí být přizpůsobeny budoucím výzvám, a to prostřednictvím investic do řízení rizik katastrof v EU a členských státech, kapacit pro reakci a odborných znalostí, které lze rychle nasadit přes hranice. To by mělo plně začlenit klimatická rizika do procesů řízení rizik katastrof, jak je stanoveno v cílech Unie v oblasti odolnosti vůči katastrofám³³ a ve zprávě Komise o preventivním řízení rizik katastrof v Evropě³⁴. Vzhledem k tomu, že kapacity EU pro reakci a obnovu se mohou s rostoucími riziky vyčerpat, Komise zváží, jak mohou mechanismy solidarity lépe motivovat členské státy k odpovídajícím předvídavým opatřením v souvislosti s klíčovými riziky, a to i v zájmu fiskální udržitelnosti, a zároveň posílit řízení rizik katastrof, připravenost a reakci EU.

3.4. Správné předpoklady pro financování odolnosti vůči změně klimatu

Tvůrci politik, investoři a podniky musí pochopit potřeby a nedostatky v oblasti investic a ochrany, navrhnout cílené intervence na základě jejich potenciálního dopadu a naléhavosti, zapojit vlastníky rizik a vytvořit dlouhodobé strategie financování. Aby bylo možné účinně řídit rizika spojená s klimatem, měly by být veřejné výdaje na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni, včetně sociálních investic, a pobídky pro soukromé investice koncipovány tak, aby bylo předcházení narušením a škodám souvisejícím s klimatem ekonomicky nejvýhodnější. Je třeba zajistit dodržování pravidel státní podpory. Z toho vyplývá:

Zajištění odolnosti výdajů EU vůči změně klimatu. Bude-li to proveditelné a vhodné, Komise začlení otázku přizpůsobení se změně klimatu do provádění programů a činností EU jako součást zásady „významně nepoškozovat“ stanovené ve finančním nařízení pro víceletý finanční rámec na období po roce 2027. Tím se zajistí, aby všechny příslušné programy EU přispívaly k odolnosti vůči změně klimatu.

Začlenění odolnosti vůči změně klimatu do veřejných zakázek. Veřejné zakázky představují 14 % HDP EU a musí zohledňovat klimatická rizika. Zejména v případě rozhodování o infrastruktuře hraje tato politika klíčovou roli při podpoře odolnosti majetku vůči klimatu a při zvyšování povědomí a znalostí společností o odolnosti vůči klimatu. V případě revize regulačního rámce pro zadávání veřejných zakázek bude Komise zvažovat klimatická rizika jako jeden z prvků. Současně vyzývá členské státy, aby při začleňování kritérií environmentální udržitelnosti do nabídkových řízení zohlednily mimo jiné klimatická rizika, například urychleným prováděním ustanovení aktu o průmyslu pro nulové čisté emise³⁵ týkajících se necenových kritérií v návrhu nabídkového řízení.

Mobilizace finančních prostředků na budování odolnosti. Pro úspěšné řešení klimatických rizik a budování odolnosti vůči změně klimatu má zásadní význam přilákání a usnadnění soukromých investic. V návaznosti na práci v rámci dialogu o odolnosti vůči změně klimatu a

³³ COM(2023) 61. Doporučení (Úř. věst. C 56, 15.2.2023, s. 1). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52023DC0061>

³⁴ COM(2024) 130.

³⁵ COM(2023) 161.

další relevantní práci Komise svolá dočasnou reflexní skupinu pro mobilizaci financování odolnosti vůči změně klimatu, aby zvážila, jak financování odolnosti vůči změně klimatu usnadnit. Reflexní skupina bude sdružovat klíčové průmyslové subjekty a zástupce veřejných a soukromých finančních institucí. Může rovněž čerpat ze znalostí Evropské investiční banky a Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění v oblasti financování přizpůsobování se změně klimatu a budování odolnosti. Bude mapovat osvědčené postupy a určí překážky a základní podmínky pro financování odolnosti vůči změně klimatu. Komise výsledky těchto jednání zohlední, aby posílila financování odolnosti vůči změně klimatu.

4. Klíčová opatření EU v hlavních skupinách dopadů

Klimatická rizika a politiky EU jsou v mnoha ohledech propojeny. **Většina politik EU již zahrnuje rozhodovací procesy, které by mohly zohlednit klimatická rizika. Do těchto procesů bude zahrnuto množství důkazů předložených ve zprávě EUCRA.** Tento oddíl stanoví konkrétní opatření pro vybrané ovlivněné skupiny, která Komise provede vedle již probíhající práce.

4.1. Přírodní ekosystémy

Kromě udržování samotné biologické rozmanitosti poskytují přírodní ekosystémy služby podporující život, jako jsou sladká voda, potraviny a biomateriály, sekvestrace uhlíku, ochrana půdy a pobřeží před erozí, prevence povodní a sucha, ochlazování hustě osídlených městských oblastí. Odhaduje se, že více než polovina celkového světového HDP je středně nebo vysoce závislá na přírodě a biologické rozmanitosti. Zdravé ekosystémy se samy vyrovnávají, ale mohou se také rychle zhroutit, pokud dojde k překročení kritických mezí. Nejbezprostřednější škodlivý dopad bude mít na potravinové zabezpečení, místní komunity a ta hospodářská odvětví, která jsou na zdravé přírodě nejvíce závislá. Pro zachování a obnovu odolnosti ekosystémů a služeb, které poskytují, bude třeba účinně a spravedlivě chránit přibližně 30–50 % půdy, sladké vody a oceánů na Zemi³⁶.

Přírodě blízká řešení, která obstojí v budoucnosti, mohou být nákladově efektivní a zvyšují odolnost a měla by být první volbou při adaptaci na změnu klimatu, kdykoli je to možné. Pro účinné řízení klimatických rizik je třeba ekosystémy chránit a spravovat komplexně a hodnocení bohatství a ekonomické aktivity by mělo plně zahrnovat přírodní kapitál³⁷, a to s využitím nejnovějších metodických pokroků. Provádění směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích a vypracování národních plánů obnovy podle připravovaného právního rámce pro obnovu přírody by měly zajistit synergie s odolností vůči klimatu. Na podporu přizpůsobení se změně klimatu v chráněných oblastech Komise aktualizuje pokyny pro soustavu Natura 2000 a změnu klimatu.

Je třeba více pracovat na prevenci velkých narušení lesů a zlepšit připravenost na ně. Komise využije opatření UCPM na podporu prevence rizika požárů v přírodním prostředí a

³⁶ IPCC AR6. <https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar6/>

³⁷ Dasgupta, P. (2021), The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review, Londýn: Ministerstvo financí Jejího Veličenstva: <https://www.worldbank.org/en/publication/changing-wealth-of-nations>

navrhovaných nařízení o rámci pro monitorování odolnosti evropských lesů a o reprodukčním materiálu lesních dřevin a zohlední klimatické tlaky při odhadu potenciálního příspěvku propadů uhlíku k dosažení cílů EU v oblasti čisté nulové produkce.

Členské státy musí zlepšit stav mořských ekosystémů. Komise vyzývá členské státy, aby co nejlépe využily rámcovou směrnici o strategii pro mořské prostředí, zákon o obnově přírody a akční plán pro mořské prostředí³⁸ ke zvýšení odolnosti a zachování rozmanitosti všech mořských ekosystémů, aby si zachovaly svou produkční schopnost poskytovat potraviny, materiály a ekosystémové služby. Opatření v rámci mise EU „Obnova našich oceánů a vod“³⁹ přispívají k široké škále takovýchto řešení. Pro zajištění udržitelného rybolovu v měnícím se klimatu je třeba plně využít součinnosti mezi společnou rybářskou politikou a právními předpisy v oblasti životního prostředí, jak je uvedeno v Paktu pro rybolov a oceány, a zajistit tak potravinové zabezpečení a živobytí pro rybáře a pobřežní komunity.

Základní prvky krajiny odolné vůči klimatu je třeba řešit současně, aby se zachovala schopnost krajiny snižovat riziko sucha, povodní, bouřkových přívalů, lesních požárů nebo eroze spolu s poskytováním dalších ekosystémových služeb. Venkovské oblasti pokrývají většinu evropské půdy a oddělený přístup k hospodaření s půdou, vodou a lesy na stejné ploše dosáhl svých mezí. Je zapotřebí komplexní a integrovaný přístup, aby se ekosystémy na velkých územích dokázaly vypořádat s četnými hrozbami. Na podporu co nejlepšího využití stávajících plánovacích dokumentů a v synergii s plány územního plánování a obnovy přírody členských států vypracuje Komise ve spolupráci s členskými státy pokyny pro rozvoj odolné krajiny, která může tlumit dopady změny klimatu.

4.2. Voda

Voda je životně důležitým zdrojem, který je již v mnoha částech Evropy pod tlakem v důsledku špatného strukturálního řízení, neudržitelného využívání půdy, hydromorfologických změn a znečištění. Změna klimatu tyto tlaky zhoršuje a zvyšuje rizika spojená s vodou v podobě častějších nebo delších období sucha nebo extrémních srážek. Tyto problémy se budou v budoucnu prohlubovat, neboť stále větší části Evropy budou postiženy nedostatkem vody a také se bude zvyšovat riziko mega-suchých období (pokrývajících rozsáhlé oblasti a trvajících několik let), lesních požárů, stále častějších povodní a zvyšující se hladiny moří, jež zvyšuje riziko pobřežních záplav a bouřkových přívalů, pobřežní eroze a vnikání slané vody.

EUCRA zdůrazňuje, že rizika spojená s vodou zasahují do všech hlavních odvětví, která jsou v tomto sdělení zvažována, a že silné povodně, sucha a lesní požáry se stávají zdravotní hrozbou a opakovanou příčinou sociálních, environmentálních a hospodářských ztrát. Tato rizika se mohou projevovat v mnoha podobách, z nichž některé zahrnují sucha, která mohou postihnout rozsáhlé oblasti na delší dobu a mít negativní dopady na produkci plodin, potravinovou bezpečnost, zásoby pitné vody a výrobu energie nebo využitelnost vodních toků a která zvyšují riziko lesních požárů; rizika pro kritickou infrastrukturu, hospodářské činnosti a lidské zdraví způsobená povodněmi a obecně zvýšená soutěž o vodní zdroje v různých odvětvích a způsobech využití, včetně možného rizika konfliktů v rámci členských států a mezi nimi o

³⁸ COM(2023) 102 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0102>

³⁹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/restore-our-ocean-and-waters_cs

přeshraniční vodní zdroje. EUCRA ukazuje, že náklady nedostatečného nebo opožděného zavedení integrovaného hospodaření s vodními zdroji budou neúnosné. Odhaduje se, že náklady na sucho od roku 1980 celkem činí 9 miliard EUR ročně a náklady na povodně více než 170 miliard EUR.

Ochrana a obnova koloběhu vody, podpora ekonomiky EU šetrné k vodě a zajištění kvalitní, cenově dostupné a přístupné sladké vody pro všechny má zásadní význam pro zajištění vodohospodářsky odolné Evropy. Dosáhnout vodohospodářské odolnosti znamená posílit naši společnou schopnost hospodařit s vodou a využívat ji pružněji vzhledem k rychle se měnícímu a částečně nepředvídatelnému geopolitickému, hospodářskému, společenskému a environmentálnímu vývoji. S vodou je třeba hospodařit a přizpůsobit lidskou poptávku novým a omezenějším zdrojům.

Vzhledem k zásadní úloze, kterou voda hraje při udržování života a jako ekonomický faktor, Komise komplexně zhodnotí problematiku vody, přičemž bude vycházet ze závěrů probíhajících hodnocení plánů povodí a plánů pro zvládání povodňových rizik, jakož i z programů opatření pro mořské prostředí, které zavedly členské státy, a na tomto základě zváží potřebu opatření.

4.3. Zdravotnictví

Změna klimatu má dopad na lidské zdraví. Jen v Evropě bylo v roce 2022 vlně veder přičítáno mezi 60 000 až 70 000 předčasných úmrtí. Prognózy ukazují výrazný čistý nárůst úmrtnosti související s teplotou již v polovině století⁴⁰. Kvůli neustálému oteplování a extrémním povětrnostním událostem může změna klimatu přispět k nepřenositelným nemocem, které jsou příčinou přibližně dvou třetin všech úmrtí v evropském regionu, nebo je zhoršovat. Iniciativa EU pro nepřenositelné nemoci „Společně za lepší zdraví“⁴¹ podporuje členské státy při přijímání vhodných preventivních opatření.

Pokud nebudou přijata účinná adaptační opatření, sníží se produktivita práce a bude hrozit, že dojde ke ztrátě pracovního času. Individuální a regionální zranitelnost a nejvhodnější opatření závisí na faktorech, jako je úroveň připravenosti, stupeň urbanizace, věková struktura nebo souběžná expozice znečištěnému ovzduší. Jak je uvedeno ve sdělení o komplexním přístupu k duševnímu zdraví⁴², klimatická krize má závažný dopad na duševní zdraví.

Výskyt infekčních onemocnění citlivých na klima se bude zvyšovat, protože nemoci jako západonilský virus, horečka dengue a chikungunya se v některých částech Evropy stávají endemickými a patogeny přenášené potravinami a vodou se šíří snadněji. Ve většině případů je však účinných lékařských protiopatření, která by na tyto nemoci reagovala, málo nebo ještě nebyla vyvinuta. Extrémní výkyvy počasí mohou také vést k šíření rezistentních bakterií a většímu přenosu genů, což vede k nárůstu infekcí rezistentními bakteriemi a plísněmi.

⁴⁰ Interaktivní nástroj EXHAUSTION: <https://www.exhaustion.eu/>

⁴¹ https://health.ec.europa.eu/non-communicable-diseases/healthier-together-eu-non-communicable-diseases-initiative_en

⁴² COM(2023) 298 final. https://health.ec.europa.eu/publications/comprehensive-approach-mental-health_cs

Tato a další rizika budou znamenat další tlak na již tak napjaté systémy zdravotní péče, zdravotnické pracovníky a rozpočty zdravotnictví. Primárním řešením jsou politiky, které mohou snížit zranitelnost a omezit vystavení člověka riziku. Pro pracovníky a budovy ve zdravotnictví přímo vystavené klimatickým rizikům by měla být uplatňována odpovídající řídicí opatření. V zájmu dalšího posílení své činnosti a praktického naplňování cílů a závazků stanovených v budapešťském prohlášení a prohlášení COP28⁴³ o klimatu a zdraví bude Komise:

Zintenzivnit opatření k zajištění odpovídající ochrany pracovníků vystavených klimatickým rizikům. Při revizi právních předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP), které chrání pracovníky před všemi pracovními riziky, včetně rizik souvisejících se zvýšenou teplotou prostředí a tepelným stresem, Komise zváží potřebu přijmout další opatření na ochranu pracovníků v souvislosti s klimatickými riziky, a to i na základě stávajících pokynů a nástrojů⁴⁴. Komise zřídila nový dialog se zúčastněnými stranami⁴⁵. Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA) posiluje předvídatost v oblasti propojení klimatu a BOZP⁴⁶ a v roce 2025 zahájí projekt na zvýšení odolnosti pracovišť vůči klimatu.

Posílit evropské středisko pro sledování klimatu a zdraví, které pomáhá připravovat místní a národní zdravotnické systémy na změnu klimatu, budovat další kapacity, posilovat mechanismy monitorování a včasného varování, školit a vzdělávat zdravotnický personál a podporovat řešení pro přizpůsobení se změně klimatu a zásahy ve zdravotnictví založené na důkazech.

Posílit mechanismy dohledu a reakce na zdravotní hrozby související s klimatem prostřednictvím provádění nařízení o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách, a to propojením systému včasného varování a reakce s dalšími systémy varování (např. klimatickými a meteorologickými), aby se usnadnilo společné řízení zdravotních rizik. Nová pracovní skupina EU pro oblast zdraví bude na úrovni EU podporovat reakci na závažné zdravotní hrozby, včetně událostí souvisejících s klimatem.

Posílit přeshraniční mobilizaci zdravotnického personálu a převoz pacientů, např. vypracováním rámce na podporu členských států s přetíženými zdravotnickými službami.

Zajistit přístup ke kritickým lékařským protiopatřením a jejich vývoj. Rostoucí teploty a častější extrémní povětrnostní události mohou narušit výrobu nebo omezit přístup k surovinám. Změny ve výskytu nemocí způsobené klimatem mohou také vést k neočekávanému nárůstu poptávky po určitých lécích nebo vytvořit poptávku po zcela nových produktech, což zatíží stávající dodavatelské řetězce nebo si vyžádá investice do nových dodavatelských řetězců. V zájmu snížení zranitelnosti Komise posoudí příslušná rizika a dále vytvoří strategické zásoby klíčových protiopatření. V rámci programů Horizont Evropa a EU4Health Komise podporuje vývoj nových vakcín a léčebných přípravků proti zanedbávaným tropickým a nově se objevujícím infekčním nemocem. Díky tomu se například nedávno podařilo dosáhnout pokroku v oblasti vakcíny proti viru chikungunya.

⁴³ Prohlášení ze sedmé ministerské konference o životním prostředí a zdraví (<https://www.who.int/europe/publications/i/item/EURO-Budapest2023-6>), Prohlášení COP28 v SAE o klimatu a zdraví (<https://www.cop28.com/en/cop28-uae-declaration-on-climate-and-health>).

⁴⁴ <https://osha.europa.eu/en/oshnews/heat-work-guidance-workplaces>

⁴⁵ Pracovní skupina pro změnu klimatu a bezpečnost a ochranu zdraví při práci tripartitního Poradního výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (ACSH).

⁴⁶ Prognostická studie „Důsledky budoucího vývoje a krizí souvisejících se změnou klimatu pro BOZP“ (zahájena v roce 2024).

4.4. Potraviny

Zásobování potravinami v EU je stále více vystaveno klimatickým rizikům, a to od zemědělské produkce zejména v jižní Evropě, přes rybolov a akvakulturu až po zpracování potravin a mezinárodní dodavatelské řetězce. Změna klimatu ovlivňuje čtyři pilíře potravinové bezpečnosti v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém horizontu: dostupnost, přístup, využití a stabilitu. Vzájemně se ovlivňuje s mnoha dalšími faktory, které ovlivňují potravinové zabezpečení, a to mnohonásobně a kaskádovitě, např. s vodním stresem, nadbytkem živin, stavem půdy, stravou a zdravím. Produkci potravin ohrožují zejména povodně, vlny veder, sucha, rostoucí tlak škůdců a chorob, jakož i ztráta biologické rozmanitosti, degradace půdy a změny v migraci ryb.

Zemědělcům komplikuje práci venku horko. Změny v agroklimatických zónách budou vyvíjet tlak na výběr plodin a zvyšovat míru neúrody, zatímco ceny vstupů a proměnlivost světových trhů budou snižovat hospodářský výsledek. Další tlaky způsobené změnou klimatu, eutrofizací a okyselením oceánů mohou pro rybáře znamenat snížení produktivity rybích populací, což může vést k mnohem nižším úlovkům a k tomu se přidávají některé nadměrně lovené populace. Vzhledem k ohrožení zdrojů obživy a udržitelnosti produkce potravin v EU nebude vytváření možností pro adaptační opatření na úrovni zemědělských podniků nebo rybářských provozů dostačující a bude muset být doplněno vhodnými podpůrnými opatřeními pro přechod na odolné zemědělství a rybolov. Tato podpůrná opatření by měla rovněž zajistit, aby zdravé a udržitelné potraviny zůstaly pro spotřebitele cenově dostupné a přístupné, a měla by zajistit udržitelné příjmy zemědělcům.

Ačkoli dovoz potravin do EU zatím nepředstavuje velké riziko, souběžné neúrody v několika světových regionech, které jsou zásobárnou chleba, nebo v hlavních oblastech rybolovu mohou v případě výskytu zvýšit ceny potravin v EU (protože výrobci v EU prodávají za světové ceny), a tím ovlivnit kupní sílu spotřebitelů a ohrozit potravinovou bezpečnost a dostupnost zdravé stravy pro nejchudší domácnosti v EU. Ačkoli se zatím nejedná o systémovou záležitost, bezpečnost potravin je již nyní více ohrožena tepelnými a jinými patogeny.

Technologický pokrok, zlepšení řízení zemědělských podniků a neustálé přizpůsobování zemědělských postupů napomohly krátkodobému přizpůsobení se změně klimatu. Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu a společná zemědělská politika umožnily přijmout opatření pro přizpůsobení se změně klimatu, ale strukturální připravenost na katastrofy související se změnou klimatu je omezená. Kromě toho může lepší využívání genetické diverzity a genetických zdrojů rostlin, které nejsou škodlivé, pro přizpůsobení se změně klimatu a odolnost vůči ní pomoci zemědělcům a správcům půdy při řešení klimatických rizik. Návrh nařízení o rostlinách získaných některými novými genomickými technikami a potravinách a krmivech z nich⁴⁷ může taková řešení podpořit.

Prioritou Komise bude zajištění budoucnosti produkce potravin v EU. Komise bude i nadále spolupracovat s členskými státy na využití plného potenciálu strategických plánů společné zemědělské politiky ke zlepšení odolnosti vůči změně klimatu a širšímu využívání nástrojů

⁴⁷ COM(2023) 411 final.

řízení rizik. Vzhledem k tomu, že degradace půdy představuje pro naši produkci potravin velkou hrozbu, posílí Komise ve spolupráci s členskými státy monitorování zdraví půdy. Příspěvek zemědělců k ochraně ekosystémových služeb by měl být lépe oceněn. Komise rovněž provede studii o přizpůsobení v zemědělství, která má být dokončena do konce roku 2025.

Oteplování a okyselování oceánu, včetně nárůstu mořských vln veder a oblastí s nízkou hladinou kyslíku, již mění druhové složení a ovlivňuje populace ryb, které se přesouvají do hlubších vod a k pólům. Tím vznikne nesoulad mezi stanovenými kvótami a skutečnými rybolovnými právy. Společná rybářská politika by měla zahrnovat dopady klimatu. Předpovědi stavu rybích populací musí zohledňovat celou řadu možných budoucích dopadů změny klimatu a postupy řízení rybolovu by měly být odolné vůči budoucím ekologickým změnám. Aktualizace Evropského námořního a rybářského fondu a Fondu akvakultury by měly plně zahrnout klimatická rizika do své podpory udržitelného rybolovu a akvakultury, které zvyšují odolnost.

4.5. Infrastruktura a zastavěné prostředí

Infrastrukturní aktiva jsou značně ohrožena povodněmi, požáry, vysokými teplotami a dalšími extrémními událostmi, které mohou vést k rozsáhlým škodám. Ztráta přístupu k energiím, dopravě a komunikacím může rychle narušit chod společnosti. V současné době neexistují spolehlivé odhady toho, jak dobře bude infrastruktura EU fungovat v měnících se klimatických podmínkách. Kritická infrastruktura a stavební fond rychle stárnou. Vzhledem k nedostatečným znalostem a domnělým příliš vysokým nákladům je pro členské státy obtížné plánovat a zahájit rozsáhlé úsilí o přizpůsobení infrastruktury, i když škody způsobené jedinou katastrofou mohou být mnohonásobně vyšší než dostupné prostředky EU na infrastrukturu.

Cíl EU zvýšit míru renovace a dekarbonizovat hospodářství je příležitostí ke zlepšení odolnosti vůči klimatu. Návrh zastavěného prostředí určuje odolnost samotných budov a jejich obyvatel. Je třeba maximalizovat vedlejší přínosy klimaticky odolného bydlení, pokud jde o cenovou dostupnost, zdravější životní prostředí a lepší energetickou účinnost. Kromě důsledného horizontálního dohledu nad systémovými riziky spojenými s infrastrukturou a jejím umístěním prostřednictvím územního plánování je zapotřebí více odvětvových řešení.

Je třeba posílit normy pro infrastrukturu. Komise požádá evropské normalizační organizace (ESO), aby do evropských norem pro navrhování infrastruktury s životností delší než 30 let, jako jsou elektrárny nebo železnice, začlenily aspekty přizpůsobení se klimatu a odolnosti. Kromě toho Komise evropské normalizační organizace požádá, aby vypracovaly nové normy pro klimatické služby.

Předpokládaná aktualizace norem (Eurokódy⁴⁸) pro budovy, která stanoví minimální požadavky na navrhování konstrukcí v EU v roce 2026, bude povinně zohledňovat budoucí klimatická rizika pro konstrukce budov. Komise provádí pilotní studie a připraví pokyny pro členské státy týkající se využití volně dostupných souborů klimatických dat k určení očekávaného klimatického zatížení na jejich území.

⁴⁸ <https://eurocodes.jrc.ec.europa.eu/2nd-generation/second-generation-eurocodes-what-new>

Festival Nového evropského Bauhausu v dubnu 2024 je klíčovou příležitostí k navázání dialogu s různými částmi stavebního průmyslu s cílem podpořit lepší začlenění adaptace na změnu klimatu a odolnosti do tohoto odvětví.

Změnou klimatu je ohrožena veškerá dopravní infrastruktura. V EU však existuje mezera ve znalostech o odolnosti evropské dopravní infrastruktury vůči dopadům změny klimatu, pokud jde o vystavení rizikům, potřeby přizpůsobení a řešení, jakož i investiční potřeby pro jejich řešení. Komise podpoří posuzování klimatických rizik a zajištění odolnosti vůči změně klimatu prostřednictvím revidovaných pokynů pro rozvoj transevropské dopravní sítě (TEN-T). Jako první krok k odstranění zjištěných nedostatků ve znalostech a určení potřeb přizpůsobení a investičních priorit zahájila studii⁴⁹ o odolnosti TEN-T vůči změně klimatu.

V odvětví energetiky je třeba posílit plánování klimatických rizik. Změna klimatu má za následek zvýšená rizika pro energetickou bezpečnost, zejména zvýšené riziko přerušení dodávek elektřiny v důsledku horka, lesních požárů, sucha a povodní, které ovlivňují špičkovou poptávku a mají dopad na výrobu, skladování, přepravu a distribuci. Pouze několik členských států zahrnuje do svých návrhů aktualizovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu podrobné plány na zohlednění přizpůsobení se změně klimatu v souvislosti se svými energetickými systémy. Komise zváží možnosti lepšího zohlednění klimatických rizik, například v souvislosti s probíhajícím přezkumem nařízení o správě energetické unie a opatřeních v oblasti klimatu. Na základě vnitrostátních plánů připravenosti v odvětví elektřiny Komise rovněž zváží zahájení dialogu o klimatických rizicích s vybranými zúčastněnými stranami v odvětví energetiky a vyzve zúčastněné subjekty (např. v odvětví elektroenergetiky), aby předložily své návrhy.

4.6. Ekonomika

Každá katastrofa související se změnou klimatu bude znamenat další zátěž pro ekonomiku, a to v podobě ztrát na produktivitu a životech, přímých škod, snížení růstového potenciálu a tlaku na veřejné rozpočty. Pokud jsou investice přesměrovány na obnovu po škodách, snižuje se částka, která je k dispozici pro produktivní investice. Vzájemné vztahy mezi jednotlivými částmi finančního systému nejsou dobře známy a klimatická rizika mohou zvýšit stávající zranitelnost těchto systémů nad kritickou mez. Hlavním zdrojem krytí těchto rizik jsou státní rozpočty, které jsou však již nyní zatíženy vysokým zadlužením. Implicitní podmíněné závazky vyplývající z klimatických rizik by mohly ohrozit fiskální stabilitu a udržitelnost členských států. Rizika pro hospodářství EU by mohla být značná⁵⁰.

Hospodářská bezpečnost EU je rovněž vystavena klimatickým rizikům v dodavatelských řetězcích, zejména v oblasti léčiv a polovodičů. Vzhledem ke stávajícím nedostatkům v údajích a znalostech není vyloučeno, že rizika související se změnou klimatu jsou v současné době podhodnocena. To může vyvolat neuspořádané reakce na trhu, například když dojde k extrémním událostem nebo je pravděpodobné, že k nim dojde. Pojistné krytí aktiv a majetku

⁴⁹ Schade, W., Khanna, A.A., Mader, S., Streif, M., Abkai, T., de Stasio, C., Thiery, W., Deidda, C., Maatsch, S., Kramer, H. (2023): Podpůrná studie o potřebách přizpůsobení se změně klimatu a přeshraničních investic pro realizaci sítě TEN-T. Zpráva jménem Evropské komise (připravuje se).

⁵⁰ SWD(2024) 63 final. https://climate.ec.europa.eu/document/download/768bc81f-5f48-48e3-b4d4-e02ba09faca1_en

vystavených klimatickým vlivům je v EU nízké, se značnými rozdíly mezi členskými státy a riziky souvisejícími s klimatem, a pravděpodobně se bude dále snižovat s rostoucím pojistným, protože četnost a závažnost událostí souvisejících s klimatem se zvyšuje. Na různých rizicích týkajících se udržitelnosti se intenzivně pracuje, zejména v rámci strategie EU pro udržitelné financování nebo dialogu o odolnosti vůči změně klimatu, jehož cílem je překlenout mezeru v ochraně klimatu v oblasti pojištění⁵¹.

EU již podnikla významné kroky k mobilizaci celosvětových opatření v oblasti klimatu a obchodu. Koalice ministrů obchodu pro klima⁵², kterou zahájila a vedla Unie spolu s Ekvádorem, Keňou a Novým Zélandem, odráží rostoucí uznání společných zájmů vlád v souvislosti s klimatem a obchodem s cílem zvýšit přínos obchodu a obchodní politiky k opatřením v oblasti klimatu. Dvoustranné obchodní dohody EU mohou sloužit jako důležitá platforma pro zapojení obchodních partnerů do opatření v oblasti klimatu a životního prostředí⁵³.

Rizika spojená s klimatem představují velké nebezpečí pro odolnost podniků v EU, zejména malých a středních podniků. Klimatická rizika ovlivňují přístup malých a středních podniků k financování, jejich náklady na kapitál a schopnost splácet dluhy⁵⁴. Téměř polovina podniků v EU se obává přírodních rizik, avšak méně než třetina podniků investovala nebo plánuje investovat do zmírnění dopadů rizik přírodních katastrof.⁵⁵ Jak je uvedeno ve strategii EU pro malé a střední podniky, je nezbytné podporovat malé a střední podniky v pochopení a zmírňování environmentálních rizik⁵⁶. V rámci provádění evropské strategie hospodářské bezpečnosti⁵⁷ bude Komise rovněž zvažovat klimatická rizika. Opatření stanovená v balíčku úlev pro malé a střední podniky⁵⁸, jejichž cílem je mimo jiné usnadnit malým a středním podnikům přístup k udržitelnému financování a zároveň minimalizovat administrativní zátěž, rovněž pomáhají společnostem v EU udržet si jejich konkurenční postavení a potenciálně vytvářet a vést rozvoj trhu v segmentech, které vytvářejí odolnost vůči změně klimatu. To zahrnuje jak podporu společnosti, tak získání významného podílu na celosvětovém trhu pro technologie a informační systémy v oblasti odolnosti vůči změně klimatu a řízení rizik. V zájmu zlepšení systémové odolnosti dodavatelských řetězců EU Komise zváží možnosti screeningu fyzických klimatických rizik v rámci monitorování zranitelnosti dodavatelského řetězce.

Je zjevně třeba posílit fiskální udržitelnost. Očekává se, že předběžná dohoda o novém rámci správy ekonomických záležitostí posílí fiskální udržitelnost a podpoří růst prostřednictvím reforem a investic, a to nejenom těch, které se týkají společných priorit EU, jako je klimatická transformace⁵⁹. Probíhají práce na vypracování prognózy dopadů změny klimatu na udržitelnost dluhu. Součástí předběžné dohody jsou změny směrnice o národních rozpočtových rámcích, které zahrnují požadavky na podávání zpráv o klimatu do národních ročních a

⁵¹ Zpráva o dialogu o odolnosti vůči změně klimatu se očekává v létě 2024.

⁵² <http://www.tradeministersonclimate.org/>

⁵³ COM(2022) 409 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0409>

⁵⁴ Barbaglia, L., Fatica, S. a Rho, C., Flooded credit markets: physical climate risk and small business lending (Zaplavené úvěrové trhy: fyzické klimatické riziko a půjčky malým podnikům), Evropská komise, 2023, JRC136274.

⁵⁵ https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2023/html/ecb.ebbox202306_05~f5ec994b9e.en.html

⁵⁶ COM/2020/103 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52020DC0103>

⁵⁷ JOIN(2023) 20 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52023JC0020>

⁵⁸ COM/2023/535 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2023%3A535%3AFIN>

⁵⁹ COM(2023) 240 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0240>

víceletých rozpočtových plánů. Tato ustanovení se týkají údajů o minulých ztrátách v důsledku katastrof souvisejících s klimatem a odhadů fiskálních rizik způsobených změnou klimatu. Komise je připravena podpořit členské státy při výměně osvědčených postupů a poskytnout jim technickou podporu a školení, aby se zlepšilo a začlenilo sestavování rozpočtů s ohledem na klimatická rizika do vnitrostátních rozpočtových procesů. Probíhá práce na upřesnění odhadů investičních potřeb v oblasti přizpůsobení⁶⁰ a Komise bude rovněž spolupracovat s členskými státy na doplnění chybějících údajů, mimo jiné při odhadování vnitrostátních investičních potřeb v oblasti přizpůsobení. Komise je připravena podpořit státní pokladny členských států, které se snaží vyměňovat si informace o své úloze při koordinaci, formulování a provádění politik přizpůsobení.

Politiky finančního trhu musí k rizikům spojeným s klimatem přistupovat obezřetně, aby byla zajištěna finanční stabilita. Cílem strategie EU pro udržitelné financování je zvýšit transparentnost klimatických a dalších environmentálních rizik a zvýšit bezpečnost finančního systému EU. Komise bude i nadále zajišťovat, aby byla všechna relevantní rizika náležitě zohledněna v obezřetnostních rámcích, např. v nedávno schválených návrzích týkajících se směrnice Solventnost II a nařízení o kapitálových požadavcích, které poskytují základ pro začlenění klimatických rizik do rámců bank a pojistitelů. Komise zajistí jejich rychlé provedení.

5. Další kroky

V rámci provádění strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu toto sdělení zdůrazňuje klíčová opatření, která musí EU a její členské státy přijmout, aby lépe zvládaly rostoucí rizika spojená se změnou klimatu, zejména provádění stávajících politik a vyjasnění odpovědnosti za rizika v procesech řízení. Činí tak proto, aby včas a důrazně reagovala na jasné a aktuální nebezpečí dalších klimatických katastrof.

Sdělení zdůrazňuje potřebu podkladů využitelných pro rozhodování, jako je zpráva EUCRA, nejnovější pozorování teploty, zprávy o pokroku a informace o nákladech na škody způsobené klimatem. Zdůrazňuje, že je třeba plně využívat dostupné informace k informování o politických rozhodnutích v jednotlivých odvětvích. V nadcházejících letech by se tvůrci politik na všech úrovních správy měli aktivně zabývat adaptací na změnu klimatu, a to s využitím již existujících nástrojů, technologií a dalších prostředků. **To vyžaduje společná opatření na všech úrovních a vypracování jasného postupu ke zlepšení připravenosti a odolnosti.**

Toto sdělení se sice zaměřuje na činnost v Evropské unii, ale zároveň umožňuje výměnu a sdílení zkušeností a informací s partnerskými zeměmi EU. Odvětví a akční oblasti tohoto dokumentu jsou v širokém souladu s rozhodnutími týkajícími se přizpůsobování se změně klimatu, která byla přijata na 28. konferenci smluvních stran UNFCCC v Dubaji. Komise bude proaktivně zahrnovat příslušná témata do dvoustranných dialogů, prostřednictvím zelených

⁶⁰ Na základě extrapolace z odhadů jednotlivých zemí na úroveň EU se roční náklady na přizpůsobení se změně klimatu mohou pohybovat v rozmezí od 15 miliard EUR do 64 miliard EUR ročně (0,1–0,4 % HDP EU) do roku 2030 s mediánem přibližně 21 miliard EUR (Světová banka (připravuje se), 2024). *Investing in Resilience: Climate Adaptation Costing in a Changing World. Phase II study under Economics for Disaster Prevention and Preparedness: Prioritizing and Financing Resilient Investments.* (Investice do odolnosti: Náklady na přizpůsobení se změně klimatu v měnícím se světě. Studie fáze II k hospodářským aspektům předcházení katastrofám a připravenosti: Stanovení priorit a financování odolných investic).

aliancí a zelených partnerství, jakož i na příslušných fórech OSN a dalších mnohostranných fórech (např. G7, G20, OECD, WEF, WTO). Kromě toho Komise prověří možnost uspořádat v roce 2025 mezinárodní sympozium o řízení globálních klimatických rizik, na němž by se sešli zástupci vlád, finančníci a odborné organizace z celého světa.

Komise bude i nadále spolupracovat s členskými státy, veřejností, podniky a dalšími orgány EU na zvýšení odolnosti společnosti a hospodářství EU. Společně můžeme ochránit naše občany a prosperitu.